מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לזהות שורש, בניין, גזרה ומשקל במילים נתונות
- לתרגל דרכי תצורה שונות (גזירה, הלחם, ראשי תיבות)
- להתמודד עם שאלות בסגנון בחינת הבגרות על שם המספר ונטייה

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – שאלות רב-ברירה

- 1. ג – 7
- 2. ב – גזרת חסרי פ״נ
- 3. ב – הלחם
- 4. ב – שלישי
- 5. א – כתב

חלק ב' – נכון או לא נכון

- 1. נכון – הופעל הוא הבניין הסביל של הפעיל
- 2. נכון – כך מוגדרת גזרת ל״ה
- 3. נכון – זו ההגדרה של משקל
- 4. לא נכון – לעיתים יש היפוך מין, למשל 'שלושה ילדים' מול 'שלוש בנות'
- 5. נכון – כך נוצרים ראשי תיבות

חלק ג' – השלמת מילה

- 1. רגש
- 2. הפעיל
- 3. ע"ו
- 4. גזירה
- 5. מונה

חלק ד' – התאמה

- 1 – ג (האותיות הבסיסיות הנושאות את המשמעות המרכזית של המילה)
- 2 – א (התבנית הקבועה שבה נוטה הפועל ומבטאת משמעות פעולה)
- 3 – ה (קבוצת פעלים המתנהגת לפי סוג האותיות בשורש)
- 4 – ו (התבנית הקבועה של שמות עצם ותארים)
- 5 – ב (יצירת מילה חדשה מחיבור חלקים משתי מילים)
- 6 – ד (מילה המציינת מקום ברצף, כמו 'ראשון')

חלק ה' – כתיבה ועיון

- 1. שורש הוא האותיות הנושאות משמעות, משקל הוא תבנית התנועות וההברות; למשל השורש כ.ת.ב במשקל מִפְעָל נותן 'מכתב'

חלק ו' – משימת העשרה

- 1. יש לציין שורש נכון, משקל/בניין מתאים וגזרה נכונה אם רלוונטי, עם הסבר קצר לבחירה

כרטיס יציאה – מה לחפש

- שורש, בניין, גזרה, משקל ודרכי תצורה
- למשל 'מדרחוב' או 'רמזור'
- מונה מציין כמות, סודר מציין מקום ברצף

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח את השיעור בדוגמה אחת מהעיתון ולפרק אותה יחד עם הכיתה
- כדאי להדגיש את ההבדל בין גזרה (סוג שורש בפועל) למשקל (תבנית בשם)
- בגרסה לחינוך מיוחד מומלץ לדלג על הפריטים המסומנים כקשים יותר

דף תרגול: בגרות - מערכת הצורות

דף התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בדף זה נתרגל את מערכת הצורות הנבחנת בבגרות: שורש, בניין, גזרה, משקל, דרכי תצורה ושם המספר, כפי שמופיעים בשאלות בסגנון הבחינה.

1 חלק א' – שאלות רב-ברירה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כמה בניינים יש במערכת הפועל בעברית?

(א) 5 (ב) 6 (ג) 7 (ד) 8

2. איזו גזרה כוללת פעלים שבהם האות הראשונה בשורש היא נ', כמו 'נפל'?

(א) גזרת שלמים (ב) גזרת חסרי פ"נ (ג) גזרת חסרי ל"ה (ד) גזרת הכפולים

3. מהי דרך התצורה שבה נוצרת מילה חדשה מחיבור חלקים משתי מילים, כמו 'מדרחוב'?

(א) גזירה (ב) הלחם (ג) ראשי תיבות (ד) נטייה

4. איזה מהבאים הוא שם מספר סודר?

(א) שלוש (ב) שלישי (ג) שלישייה (ד) שליש

5. מהו השורש של המילה 'התכתבות'?

(א) כתב (ב) תכת (ג) כתת (ד) התכ

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בבניין הופעל הפועל נמצא תמיד בצורה סבילה.	☐	☐
2	גזרת נל"ה כוללת פעלים שהאות האחרונה בשורש היא ה'.	☐	☐
3	משקל הוא התבנית הקבועה של תנועות ועיצורים שחוזרת במילים מאותה קבוצה.	☐	☐
4	שם מספר מונה מתאים במין לשם העצם שאחריו באותו אופן כמו תואר.	☐	☐
5	ראשי תיבות היא דרך תצורה שבה לוקחים את האות הראשונה מכל מילה בצירוף.	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילה

השלימו את המילה החסרה.

1. השורש של המילה 'מתרגש' הוא _____

2. בניין _____ הוא הבניין הפעיל-גורם, כמו במילה 'הרכיב'

3. גזרת _____ כוללת פעלים שבהם יש אות ו׳ או י׳ באמצע השורש, כמו 'קם'

4. דרך התצורה שבה נוצרת מילה חדשה על ידי הוספת תחיליות וסופיות לשורש קיים נקראת _____

5. המילה 'עשרים' היא שם מספר _____

4 חלק ד׳ – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. שורש	___	**א.** התבנית הקבועה שבה נוטה הפועל ומבטאת משמעות פעולה
2. בניין	___	**ב.** יצירת מילה חדשה מחיבור חלקים משתי מילים
3. גזרה	___	**ג.** האותיות הבסיסיות הנושאות את המשמעות המרכזית של המילה
4. משקל	___	**ד.** מילה המציינת מקום ברצף, כמו 'ראשון'
5. הלחם	___	**ה.** קבוצת פעלים המתנהגת לפי סוג האותיות בשורש
6. שם מספר סודר	___	**ו.** התבנית הקבועה של שמות עצם ותארים

5 חלק ה׳ – כתיבה ועיון

ענו בקצרה.

1. הסבירו מהו ההבדל בין שורש למשקל, ותנו דוגמה אחת להמחשה.

6 חלק ו׳ – משימת העשרה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. בחרו מילה מתוך טקסט שקראתם לאחרונה. פרקו אותה לשורש ולמשקל או לבניין, וציינו גם את הגזרה אם מדובר בפועל.

כרטיס יציאה

מהם ארבעת המרכיבים העיקריים של מערכת הצורות?

תנו דוגמה למילה שנוצרה בדרך של הלחם

מהו ההבדל בין שם מספר מונה לשם מספר סודר?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀